

Vereniging Konstantin Paustovski

LUSTRUM • EDE • 17 DECEMBER 2023

Aanwezig [92]:

Een totaal van 103 deelnemers had zich aangemeld voor de ledenbijeenkomst. Behalve 8 gasten die instonden voor een deel van het programma hadden zich ook 21 introducés aangemeld die onze vereniging beter wilden leren kennen. 63 leden waren aanwezig, 11 leden haakten noodgedwongen af wegens ziekte en 27 leden waren afwezig met kennisgeving.

Ontvangst met koffie en thee en uitdelen naamkaartjes door onze secretaris Annette Bos en nieuw bestuurslid Carin Cuijpers.

DAGPROGRAMMA

11:10 • Opening van de bijeenkomst door voorzitter Henk Mulder

Henk verwelkomt iedereen bij deze bijzondere bijeenkomst van de Vereniging Konstantin Paustovski, het 5de lustrum.

Henk kijkt met ons terug maar ook vooruit. Hij beschrijft hoe in 1998 de vereniging is opgericht. Een jaar daarvoor maakten 24 Nederlanders en 2 Belgen een spontane, wonderlijke reis door de Oekraïne onder de titel *In de voetsporen van Konstantin Paustovskij, van Kiev naar Odessa over het platteland*. o.l.v. Wim Hartog. Hun ervaringen daar waren zo positief dat zij besloten om een genootschap op te richten.

De vereniging groeide en inmiddels hebben we ruim 150 leden. Een grote uitbreiding was het opzetten van een eigen website. Belangrijke initiatiefnemers daarvan waren Ria Verbergt en Netty van Rotterdam. Er verscheen regelmatig nieuws op de site, er kwam een reiscomité en we gaven jaarlijks Nieuwsbrieven en Redactionele Nieuwsbrieven -later *De Wereld van Konstantin Paustovski* genoemd- uit met prachtige achtergrondinformatie en boekennieuws.

De bijeenkomsten waren heel divers, gevuld met muziek en lezingen, voordrachten en boekpresentaties. In 2006 startte de leesclub in Rotterdam en later ook één in Antwerpen en sinds drie jaar is er ook een virtuele leesgroep. Er waren bijeenkomsten in musea.

Er kwamen eigen uitgaven: Jaarboeken, uitgaven gekoppeld aan de reizen, het essay *De Mesjtsjora*, de film *Kara Bogaz*, de facsimile-uitgave *Het Noodlot van Charles De Lonceville*, een *Plantenregister* [door Hein Leffring], de meer-dan-een-reisgids *Paustovski Passant in Parijs* en nu 18 onuitgegeven gedichten *De jonge kleinzoon met de grote dromen*. Allemaal te koop op onze website.

Henk vertelt ook dat een belangrijke activiteit van de vereniging altijd het organiseren van reizen in de voormalige Sovjet-Unie in de voetsporen van Paustovski, is geweest. 'Je komt nog eens ergens', was ook vaak de gedachte van de leden. Er zijn inmiddels 11 reizen gemaakt [excl. de laatste naar Polen]. Paustovski hield van reizen. Hij was als journalist, als romanticus en later als verhalenverteller en soms noodgedwongen door de politieke situatie in Rusland een hartstochtelijk reiziger. Een mooi citaat van hem is:

Bij het reizen staan u voortdurend nieuwe dingen te wachten en waarschijnlijk is er geen mooiere ervaring dan deze ononderbroken stroom van nieuwe informatie die voorgoed tot uw leven behoort. Als u echte zonen van uw land en van de hele aarde wilt zijn, mensen met kennis en geestelijke vrijheid, dappere, humane, werkende en strijdende mensen die geestelijke waarden scheppen, wees dan trouw aan de muze van verre zwerftochten en reis zo veel als uw krachten en vrije tijd dat toelaten. Want bij iedere reis raakt u steeds weer doordrongen van dat wat betekenisvol en mooi is.

Henk vertelt dat zijn persoonlijke interesse voor Paustovski in de jaren zeventig begon toen zijn boeken uitgegeven werden in de reeks Privé domein. Hij haalt op dat Martin Ros bij hen in het filmhuis kwam en geweldig enthousiast vertelde over het magistrale werk van Paustovski.

De vereniging is een heel eind gekomen en gaat nog steeds verder. Waardevolle ontmoetingen en vriendschappen zijn er gelukkig veel geweest, maar er zijn in deze 25 jaar ook mensen overleden. Henk staat stil bij deze verliezen. Hij noemt specifiek Hein Leffring die tien jaar het voorzitterschap heeft vervuld. Hij heeft het *Plantenregister* gemaakt en later het *Persoonsregister* en was reiziger van het eerste uur en één van de voortrekkers van de vereniging.

Vanwege de Covidcrisis vielen er bijeenkomsten uit. Ook de oorlog in Oekraïne beroerde de vereniging en haar leden. Paustovski geloofde altijd in vrede, en vond oorlog, zo schrijft zijn zoon Vadim, niet alleen een misdaad maar ook een ziekte van de mensheid. Op onze website en ook op de bijeenkomsten hebben we altijd onze koers als vereniging in de lijn van het humanistische denken van Paustovski aangegeven. De enige dictatuur waarin hij geloofde was de dictatuur van de menselijkheid. Cultuur en schoonheid zijn tegenkrachten tegen de vreselijke oorlog die nu woedt.

Ondanks de Covidcrisis en de oorlog in Oekraïne zijn in 2022 mooie stadsreizen naar Parijs georganiseerd onder de noemer *Paustovski Passant in Parijs*. In mei 2023 reisde een aantal leden naar Polen.

Henk zet Ria en Netty in het zonnetje vanwege hun formidabele inzet: de vereniging heeft sinds 2011 door hen een duidelijke professionaliseringsboost gekregen. Zonder hun onvermoeibare inzet zouden we nooit zo ver gekomen zijn en zulke prachtige dingen gedaan hebben, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Henk prijst in dit verband ook Greet Vanhassel, die veel vertaalt voor de nieuwsbrieven en uitgaven van de vereniging, en ook mondeling wanneer nodig op reizen en bij bijeenkomsten.

Tenslotte bedankt hij ook nog Gijs Geertzen en Tamara Schermer voor hun werk aan de bibliografie.

STAND VAN ZAKEN NU EN DE TOEKOMST

Kijkend naar de stand van zaken van de vereniging, zegt Henk, kunnen we zeggen dat we stabiel zijn, maar ook keuzes moeten maken. De Covidcrisis en de Oekraïne-oorlog hebben onze reisactiviteiten niet makkelijk gemaakt.

Het reiscomité is altijd erg voortvarend met plannings en programma's maar maakt nu even een pas op de plaats. Misschien meer digitale reizen of toch een reis in de voetsporen van Paustovski en andere Russen naar plaatsen in Zuid-Frankrijk?

Aangezien we al veel aspecten van Paustovski de revue hebben laten passeren, willen we de koers verbreden na dit 5de lustrum. We zullen ook aandacht geven aan tijdgenoten van Paustovski in de literatuur, de muziek en de beeldende kunsten. Er zijn ideeën over het onderzoeken van *Inner Taroesa* en een digitale Paustovski Atlas en andere thema's waar leden aan kunnen bijdragen. Een uitdaging is ook hoe de vereniging levend te houden? Hoe gaan we de vergrijzing tegen? Over de verbreding van de koers zullen we zeker nog meer horen.

Henk eindigt zijn inleiding met Angelika Dormidontova, directeur van het Paustovski museum in Moskou, aan te halen. Zij vermeldt Paustovski's *De oude man huilt zacht* uit 1915 en schrijft dan: Dit gedicht lijkt wel het hele creatieve en morele credo van Paustovski te omvatten – de ware zin van creativiteit lag voor hem in het tonen van humanisme, mededogen, in de negatie van geweld en wreedheid, het behoud van het geloof in de mens en de overwinning van het licht op de duisternis, van het goede op het kwade.

*De oude man huilt zacht, hij kan niet meer vertrekken,
het dorp uit – oud en moe, hij knielt neer voor de zerk.
De witte kerk, verlaten. Het oude lieve knapendoek
besmeurd, ontdaan van het gouden bladerwerk.*

Vertaling Arie van der Ent

*We hebben op deze aarde gewoond. Geef haar niet in handen van verwoesters, laag
volk en leeghoofden. Wij, nakomelingen van Poesjkin, zijn er verantwoordelijk voor.*

Uit Paustovski's testament: vertaling Wim Hartog

11:20 • Deel I

DE EERSTE REIS

Onze vereniging telt vandaag nog vijf leden die deelnamen aan de eerste reis. Ze vertelden waarom ze ooit beslisten om in de voetsporen van Paustovski te reizen. **Netty van Rotterdam** leidde het geanimeerde gesprek in goede banen.

Het waren uiteenlopende redenen:

Anna Bakker reisde net als Paustovski veel rond in Rusland, met de fiets en met de bus. Ook in Zuid-Oost Polen voelde ze zijn aanwezigheid. Ze dacht telkens: Hier was hij ook! Toen ze in 1997 de advertentie van Russia Travel las dacht ze: Dit moet ik meemaken...

Het was de reisgenoot van **Gemmie Borggreven**, Dirk Horinga die Gemmie warm maakte voor reis. De inhoud ervan was in haar ogen hoogst romantisch en slapen bij de boeren op het Russische platteland al helemaal!

Na het verslinden van *Verhaal van een leven* hadden **Werner De Bondt** en **Ria Verbergt** het plan om het gebied te verkennen per auto maar vele plaatsen waren eind jaren 80, begin jaren 90 ontoegankelijk of onbereikbaar en het plan werd opgeborgen. Toen Werner in het NRC de annonce *In de voetsporen van Paustovski, van Kiev naar Odessa over het platteland* ontdekte aarzelden ze geen moment en gingen naar Amsterdam voor de eerste kennismaking. Allemaal gelijkgestemde zielen, toch wat Paustovski betrof, want de toekomstige deelnemers lieten allen blijken dat een groepsreis niet direct hun favoriete reisformule was. Maar voor Paustovski maakten ze graag een uitzondering!

Lisette Mouton [helaas verhinderd wegens ziekte] schreef ons: Paustovski kwam in mijn leven toen ik op het huis van vrienden paste aan het einde van mijn studietijd in Amsterdam. Zij hadden dé boeken in de kast staan.

En in plaats van 3 weken hard blokken voor een groot tentamen, heb ik die 3 weken alle delen van de autobiografie verslonden. Ik kon niet stoppen. Het afstuderen moest even wachten... En toen las ik de advertentie in de krant en heb ik niet getwijfeld.

Nadien haalden de vier aanwezige reisgenoten mooie herinneringen op terwijl op het scherm foto's van de eerste reis hun verhalen illustreerden.

Voor **Anna** was het bezoek aan het gymnasium in Kiev waar Paustovski op zat, bijzonder en ook het bezoek aan het Holenklooster is haar erg bijgebleven. Ze somde op: het schooltje in Gorodisjtsje met het kleine museum, bezoek aan graven van de vader van Paustovski, oom Ilko en tante Dozja die *aanvoelde als zijnde mijn eigen tante*. De vissoep aan de Ros, de heerlijke maaltijd in het schooltje, gekookt door Russische vrouwen, Valentina en het vredesbrood, slapen bij de mensen thuis en ontbijten in een tuin vol prachtige bloemen. Odessa, De Zwarte zee: Maartje, Elze en ik doken de zee in, we hadden geen zwemkleding bij ons, Henk de Wit kwam kijken dus, wij bleven in het water tot hij wegging, wat hadden we een plezier!

De heerlijke vissoep met vers gevangen vis uit de Ros was ook voor **Gemmie** een hoogtepunt: ... zittend in het gras, genietend... ik herinner me nog dat de zelfgestookte wodka in een grote weckfles de ronde deed.

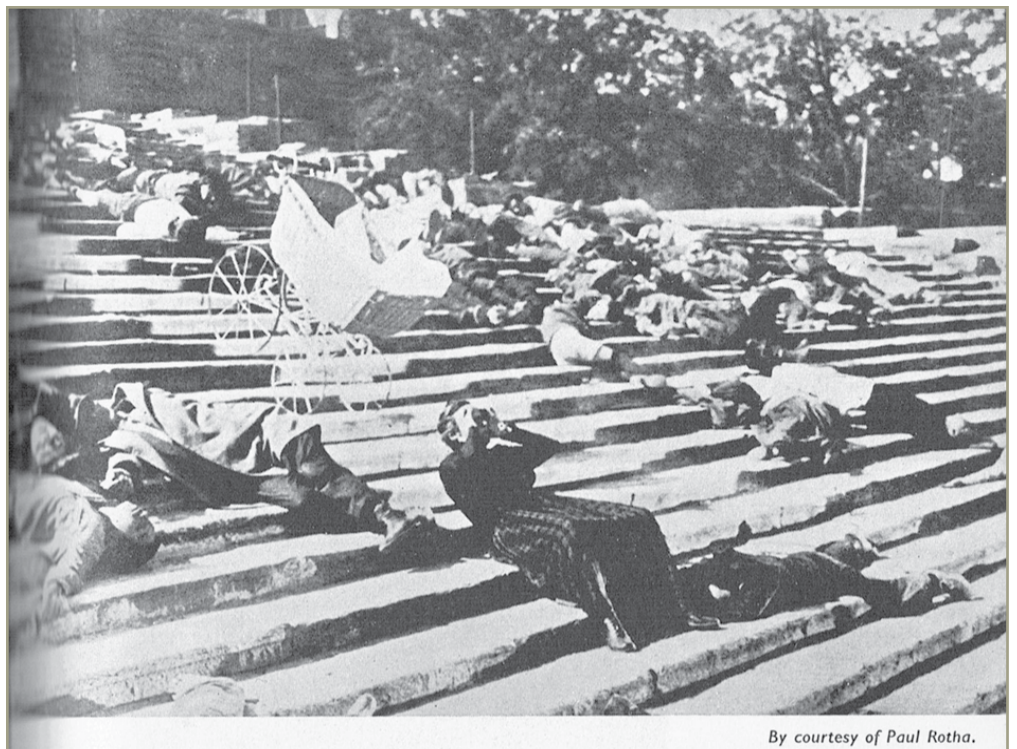

Volgde nog: de consternatie in het hotel in Uman dat niet op het gezelschap gerekend had wegens verbouwings- en schilderwerken en eigenlijk gesloten was. Na een kwartier in de stortregen voor de poort te hebben gewacht met onze bagage werd er open gedaan. Wim Hartog begon op eigen initiatief aan een kamerindeling, weldra overgenomen door zijn vrouw en tenslotte werd ik door mijn reispartner een openstaande kamer ingedruwd, zo hadden we tenminste een bed!

Ook voor **Ria** is er een onvergetelijke herinnering aan de Ros: we staan aan de oever van de Ros en Vadim, de zoon van Konstantin, vertelt over het moment dat

Paustovski's vader op sterven ligt en hij geen koetsier vindt die de kolkende rivier wil trotseren om hem over te zetten naar het eilandje in de Ros. Dankzij de ingetogen vertaling van Oksana zat ik helemaal in het trieste verhaal toen mijn oog viel op de legervrachtwagen die met een enorme berg hooi over de dam kwam gereden. Het kleine legertentje, dat in allerhaast was opgezet was amper enkele m² groot... Ik stelde me de berg hooi in het tentje voor en heb erg mijn best gedaan om mijn slappe lach onder controle te houden.

By courtesy of Paul Rotha.

Werner bracht ons naar Odessa: Tijdens een grote reis door de Verenigde Staten in 1965 heb ik de film *Potemkin* gezien en de biografie van *Sergej Eisenstein* met veel uitleg over zijn wijze van werken, leven en karakter gelezen op de Greyhoundbussen waarmee ik me verplaatste. Het was de herinnering aan de iconische scene op de Odessa-trappen die me ontroerde en die de ontmoeting voor mij hét hoogtepunt van de eerste Paustovski-reis maakte.

Lisette, tenslotte, schreef ons dat ze haar mooiste herinnering bewaart aan de unieke stem van Leen als hij een stukje uit Paustovski voorlas over de plek waar we ons op dat moment bevonden. Met name bij de vuurtoren buiten Odessa.

Hans Asselbergs was een liefhebber van het werk van de Russische schrijver Paustovski. In de kring van de Nederlands-Vlaamse Vereniging Konstantin Paustovski formuleerde hij zijn fascinatie voor de schrijver zo: 'Vanaf de eerste zin die ik van Paustovski las, viel me op hoe zijn manier van schrijven overeenkomsten leek te hebben met het proces van muziek componeren. De beste muziek lijkt voor mij als componist te ontstaan als een noot vanzelf zijn opvolger schrijft. Ontstaan er zo een aantal noten op een rij, dan heb je een goed motief dat zich als vanzelfsprekend over de notenbalken verspreidt. Paustovski's werk leest net zo: na een woord volgt haast noodzakelijk zijn opvolger tot een zin tot stand gekomen is. De zinnen lijken zich als vanzelfsprekend over de bladzijden te verspreiden.'

Tot driemaal toe [in 1997, 2001 en 2005] maakte hij een reis naar het Oosten met de Paustovski-club. De foto hiernaast toont Hans Asselbergs in de Kaukasus - zoals medereiziger Ria Verbergt het omschrijft - 'turend in de verte, steeds op zoek naar ongekende horizons. Helemaal Paustovski indachtig: de kunst van het kijken! Maar voor Hans gold dat niet alleen voor het oog, ook voor het oor. Enthousiast over een vreemd, bevreemdend geluid, kakelende stemmen of een volksliedje op zijn recorder: de kunst van het luisteren!'

Wat Hans hoorde en zag op de reizen had ook invloed op zijn muziek. Zowel in door de bomen het bos als in verdichten, verdunnen verwerkte hij motieven die hij tijdens zijn reizen opdeed. Over dat laatste stuk vertelde hij in een interview: 'Vlak voor je Odessa binnenkomt, moet je heel veel sporen over. De wielen over de rails maken zo een prachtige polyritmische slagwerksolo. Als je een nacht gekluisterd aan een kopje thee uit de samovar wakend hebt doorgebracht, terwijl het zwak verlichte Oekraïense landschap voorbijglijdt, dan wordt zo'n geluid in je geheugen geëts.'

Tijdens de laatste reis hoorde hij tijdens een diner in Tbilisi een Georgisch muziekkwartet, 'mooie droevige klanken, verstild en eindeloos rond een centrale toon wentelend'. Deze muziek had hij willen gebruiken bij de videobeelden die hij maakte van deze reis. Dat plan is niet gerealiseerd.

Ook **Hans Asselbergs** werd vandaag herdacht. Hans was apotheker met een bloeiende praktijk in Haarlem maar leefde twee levens tegelijk. Pas in 1996 volgde hij zijn hart, begon zijn nieuwe leven als componist, muzikant en richtte Studio Grasland op. Hans nam met groot enthousiasme deel aan de eerste drie reizen. Toen Ria hem belde om over de plannen voor de 4de Paustovski-reis naar Armenië te vertellen antwoordde hij: *Als jullie in Armenië zijn ben ik al bij de grote Hetman*. Hans is kort daarna overleden, amper 54 jaar oud.

Michèle, de vrouw van Hans stelde 10 jaar na zijn overlijden een mooi boek samen *Verdichten, verdunnen. De formules van Hans Asselbergs*. **Reinjan Mulder** die beroepshalve als journalist van NRC de eerste avontuurlijke reis meemaakte en een goed contact had met Hans las hieruit een korte tekst van Nop Maas, die de liefde van Hans voor Paustovski verwoordt.

Met impressies van de eerste reis maakte Hans een compositie over de vuurtoren in Bolsjoi Fontan. Bijna alle deelnemers aan de eerste reis zakten naar Haarlem af om de première bij te wonen. Iedereen was benieuwd. Er zijn helaas geen opnames van dit stuk.

Er werd een performance getoond waarin de aanwezigen konden kennismaken met het enthousiasme van Hans tijdens de uitvoering van zijn compositie *there was never a sound beside the wood but one* [2004] in Teylers Museum in Haarlem tijdens het Heimweesymposium op 18 november 2004.

Een compositie voor zeis, typemachine, cymbals antique, rare snare en twee paardenstaarten.

Het 7 minuten durend fragment was een mooie muzikale afsluiter van het eerste luik van het ochtendprogramma.

Verrassend voor leden die Hans nooit hebben gekend en een emotionele ervaring voor de medereizigers.

WAT HEBBEN PAUSTOVSKI EN DE VERENIGING VOOR MIJ BETEKEND?

GIJS GEERTZEN

Aan zeven leden van de vereniging werd gevraagd hoe zij geraakt, geïnspireerd, en gevormd zijn door Paustovski en de vereniging. Netty stelde de sprekers aan de aanwezigen voor waarna ze zelf het woord namen.

Etsen en teksten. Gijs ging mee vanaf de tweede reis. De eerste reis lukte niet door werkzaamheden. Reisde altijd met vriendin Elly die helaas bij een auto ongeluk in 2012 om het leven kwam. We gedenken hier Elly als een enthousiast lid en medereiziger. De eerste reis zonder Elly was moeilijk voor Gijs. Gijs is een enthousiast lid, verzamelt alles van en over Paustovski. Werkt mee aan de bibliografie samen met Tamara.

Beste liefhebbers van Paustovski, leden van onze prachtige vereniging en andere aanwezigen,

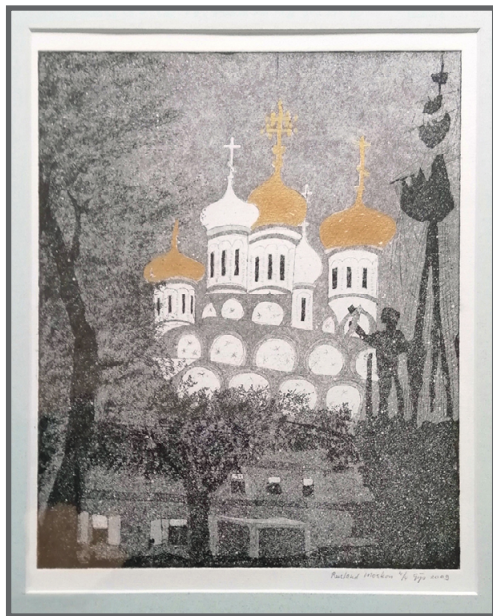
Ik ben Gijs Geertzen en ben lid van deze vereniging vanaf ongeveer twee jaar na de oprichting. Ik houd me binnen de vereniging bezig met de bibliografie van Paustovski. Ik heb alleen de eerste reis niet meegemaakt, maar alle volgende wel. Op alle reizen heb ik getekend zoals ik altijd doe. Ik teken soms ook voor vereniging. Na de reis naar Armenië begon ik te etsen en heb dat aangegrepen om een serie etsen over Armenië te maken met daarbij teksten van Mandelstam en Paustovski. Ik laat nu zeven etsen zien van verschillende reizen en ik zal daar wat bij vertellen.

1. Nagorno Karabach, ets uit 2009 naar een reis naar Armenië in 2007. We zien hier een klooster in Karabach uit circa 500 waar in de muur nog een granaat uit de eerste oorlog [1988-1994] zat. Hoe het nu met dit prachtige klooster is gesteld weet ik helaas niet.

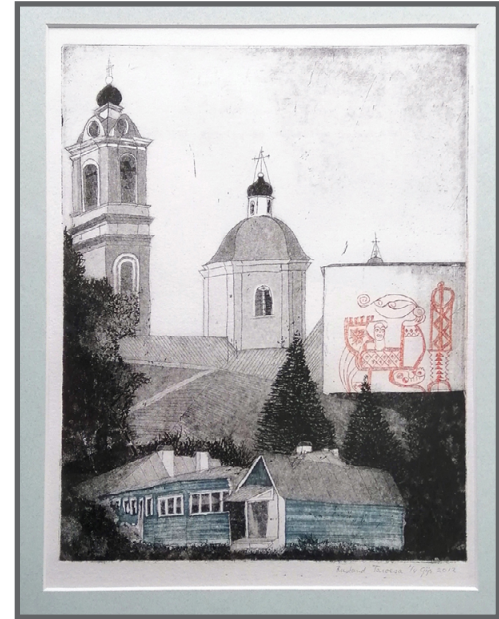

2. Batoemi, ets uit 2010 naar een reis naar Turkije en Georgië in 2005. We waren op zoek naar de vuurtoren waar Paustovski in *De sprong naar het Zuiden* over schrijft maar vonden daarvan alleen nog de fundamenten en namen toen maar genoegen met deze ook fraaie toren. U ziet ook een zicht op de haven van Batoemi en omliggende heuvels. Het huis op de voorgrond is van de vuurtorenwachter.

3. Moskou, ets uit 2009 naar een reis naar Moskou en Taroesa. Op deze reis maakten we de eerste Moskou-wandeling langs plekken uit het leven van Paustovski. Netty en ik stippelden de route uit, later gevolgd door een tweede wandeling. We zien hier een van de vele prachtige kerken die Moskou rijk is, het pompeuse beeld van Peter de Grote in de Moskwa-rivier en het huis van Tolstoj.

4. Taroesa, ets uit 2009 naar dezelfde reis als hiervoor genoemd. We zien hier de kerk op het centrale plein met een sovjet kunstwerk op de gevel van het gebouw ernaast en de datsja van Paustovski. U kunt de ets ook bewonderen in het Paustovski-museum in Moskou. Ik heb daar een ets achtergelaten en heb daar zelfs een afstandsverklaring voor moeten tekenen.

5. Kizhi Pogost, ets uit 2018 naar een reis naar het Noorden in Rusland in 2017. Op de Kizhi-eilanden in het Onegameer is alles in hout gebouwd waaronder twee kathedralen en deze molen. We hebben daar de prachtige restauratiewerkzaamheden kunnen bewonderen.

6. Almati, ets uit 2019 naar een reis naar Kazachstan en de Altai in Siberië in 2019. We zien hier een gevel en vooral de bomen van Almati die de stad prachtig groen maken. Het verhaal gaat dat toen de zuidelijke gebieden door de tsaar werden bezet en er een legerkamp was gebouwd, de soldaten niets meer omhanden hadden. De bevelhebber stuurde de soldaten de bergen in om zaailingen op te halen en die rond de gebouwen te planten en daar ontstond al dat moois uit.

7. Parijs, ets uit 2023 naar een reis uit 2022 naar Parijs en omgeving. We hadden wat vrije tijd en Veerle en Greet vroegen mij mee naar het Rodin Museum. Nadat wij het museum hadden bewonderd gingen zij winkelen en bleef ik in de tuin tekenen. Van een van die tekeningen heb ik deze ets gemaakt.

Ik dank Paustovski voor alle mooie literatuur, Wim Hartog voor de vertalingen, de vereniging voor alles wat ze elk jaar weer aan prachtigs biedt en u allen voor uw aandacht.

JEAN ALEN **Hoe een cruise naar Paustovski leidt en hoeveel mooie spullen de Vereniging heeft.** Jean is lid sinds 2012 en maakte als secretaris [2014 tot 2022] altijd prachtige verslagen van onze bijeenkomsten. Het reizen zat hem in het bloed, dat gaat hij u zelf vertellen. Dankzij Jean hebben wij onze reisleidster Svetlana ontmoet en aan onze reizen kunnen verbinden.

Lieve gasten,

Het moet in mei 2011 geweest zijn dat ik voor het eerst getriggerd werd door de naam Paustovski. Ik had toen nog mijn reisbureau in Antwerpen dat uitsluitend gespecialiseerd was in cruises. Ik was bijzonder tevreden over een cruise die ik in 2010 begeleid had van Sint-Petersburg naar Moskou. Dezelfde rederij die ik in België vertegenwoordigde voerde ook cruises uit in Oekraïne met het schip *Viking Lomonosov*. Allemaal zeer comfortabel maar het mooiste van alles was de route. Ik leerde niet alleen Kiev kennen maar ook Zaporizja, Cherson, Sebastopol, Jalta en Odessa. Odessa maakte op mij een onvergetelijke indruk door haar geschiedenis en bezienswaardigheden. Meteen na de reis wilde ik er meer over weten. Zo kwam ik uit bij Isaac Babel – en later ook bij Konstantin Paustovski. Een vriend van mij - die intussen al verblijft in het Eeuwige Oosten - leende me *Verhaal van een Leven* uit zijn Privé-domein bibliotheek.

Meteen bij de openingszin werd ik hopeloos meegesleurd... Ik lees:

Ik zat in de hoogste klas van het Kijever Gymnasium toen ik een telegram kreeg met de mededeling dat mijn vader op ons landgoed Goredisjtje bij Belaja Tserkov op sterven lag.

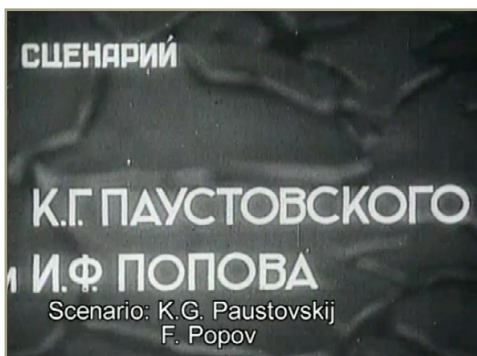
Onmogelijk om het boek nog neer te leggen...

Ik ontdekte de wereld van Paustovski en las de biografie in één ruk uit. Ik stond nu met mijn voeten in het Rusland waarover Paustovski schreef:

Bij ons in Rusland hebben zoveel rivieren, meren, dorpen en steden zulke prachtige namen dat men ervan in vuur en vlam kan raken.

Ik las ook *Ingenieurs van de Ziel* van Frank Westerman [2002]. Westerman schreef niet enkel met veel liefde en verwondering over Rusland maar ook over mijn nieuwe literaire held Paustovski. Ik raakte geïntrigeerd door zijn verhaal over de film *Kara Bogaz* – naar een boek van Paustovski. Ik bestelde de DVD met de film bij de vereniging. ...

Ik schatte in dat ik wel enkele weken zou moeten wachten op de levering, maar tot mijn grote verbazing viel de bestelling nog dezelfde namiddag in mijn bus. Het was mijn eerste kennismaking met de vereniging en Ria Verbergt. Al snel spraken we af in café *De Dikke Mee* in het Middelheimpark. Uiteraard werd ik meteen lid.

En nu moet ik wat sprongen maken in mijn verhaal om binnen de mij toegemeten tijd te blijven...

De Vereniging kwam meer actief in mijn leven. Ik nam deel aan de ledenreizen en werd secretaris van onze kring. Dat bleef ik voor acht jaar tot Annette Bos de fakkel overnam. Zij doet dat voortreffelijk...

Op vraag van het bestuur houd ik nog wel even het archief van de vereniging bij mij thuis. Het archief bestaat voorlopig uit 7 boxen volgepropt met artikels, recensies, boeken, en dergelijk. Ik heb enkele items meegebracht en uitgesteld op tafel - voor wie het tijdens de pauze wil bekijken...

Nog een prettige zondag... Lang leve de vereniging !!!!!

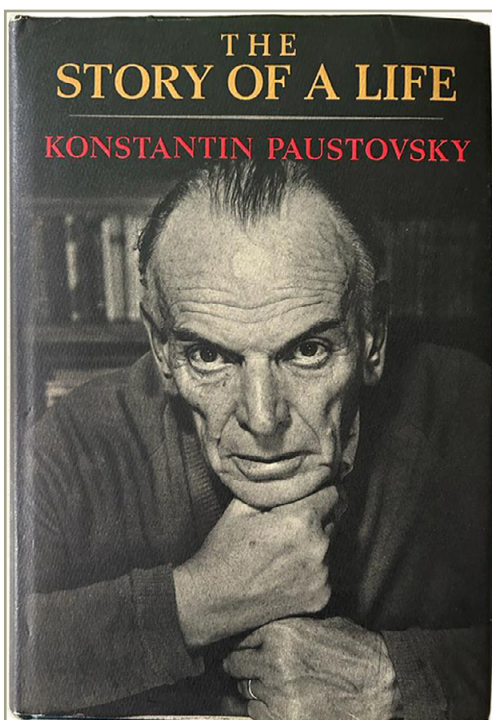
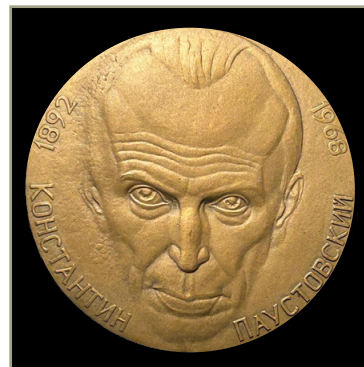
In de pauze konden we deze en meer items van dichtbij bekijken.

- In 2015 bracht de ledenreis ons naar Poesjkino waar Paustovski verscheidene keren verbleef. Dikwijls moest hij na zijn taak bij de krant in Moskou nog een urenlange treinreis ondernemen om de hem toegewezen accommodatie te bereiken. De flamboyante Vladimir Majakovski verbleef ook regelmatig in Poesjkino. Paustovski en Majakovski kenden elkaar.

Ons gezelschap werd er rondgeleid door pope Andrej Doedarev van de Pantelemonkerk. Zijn rondleiding eindigde op de Akoelavaheuvel in de datsja van Majakovski [nu een huismuseum]. Niemand die er bij was kan vergeten hoe vader Doedarev in de museumtuin breed gesticulerend gedichten van Majakovski debiteerde. Bij het afscheid gaf hij dit beeld aan ons mee als herinnering.

- Een jubileumpenning vervaardigd door de bekende medaille-ontwerper G.P. Postnikov. Hij liet de penning gieten in de Munt van Sint-Petersburg ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van Paustovski. Het is een gift van Yana Kozlova uit het archief van haar vader Oleg Kozlov, ons overhandigd tijdens de reis naar het Noorden in 2017.

- *The Story of a Life* [editie 1964]. Uitgeverij Pantheon Books, New York. Vertaling door Joseph Barnes.

Coverfoto door Philippe Halsman - een Amerikaanse portretfotograaf uit Joodse ouders geboren in Riga [1906 – 1979]. Hij fotografeerde als Magnum-medewerker o.a. Alfred Hitchcock, Judy Garland, Winston Churchill, Marilyn Monroe, Pablo Picasso, John Kennedy en Jean Cocteau.

Hij is opgenomen in de lijst van World's Ten Greatest Photographers.

Deze foto werd gemaakt in Moskou in opdracht van *Life Magazine*.

Paustovski schreef in een brief van 7 mei 1964 aan Lydia Delektorskaja [muze van Matisse, vertaalster van het werk van Paustovski naar het Frans]:

Bij de uitgeverij Pantheon Press in New York is het eerste deel van de autobiografische cyclus verschenen. Het tweede deel komt er snel achteraan. Het is prachtig uitgegeven. Op het omslag staat een portret waarop ik op Mephisto lijk.

EVA VAN SANTEN **Op reis met Paustovski.** Eva heeft zich pas in 2018 bij onze vereniging aangesloten en ging gelijk met haar man mee op reis. Eva vertaalt uit het Russisch, o.a. verhalen voor de *Slavische Cahiers* uitgegeven door Pegasus Amsterdam. Ze houdt lezingen over Paustovski en behoort tot de groep van actieve leden.

Goede middag,

Ik heet Eva van Santen en heb in Leiden Russische taal- en letterkunde, zoals de studierichting vroeger heette, gestudeerd. En sindsdien heb ik van 1969 tot 1972 en vanaf 2006, toen ik mijn studie had afgerond weer uit het Russisch vertaald. In de tussenliggende periode was ik met de bevoegdheden M.O.- A en B lerares Engels in het volwassenenonderwijs, onder andere op een zogenaamde moedermavo, havo en vwo in Leiden, waar ik Tamara Schermer - inmiddels mijn vriendin - heb leren kennen als lerares Russisch.

Dankzij haar ben ik lid geworden. Zij was zo enthousiast dat ze mij ook heeft aangestoken. Vanaf het allereerste begin vond ik de bijeenkomsten bijzonder. De mensen waren warm en toegankelijk en de programma's waren en zijn altijd van een hoge culturele waarde.

Tot dan toe had ik eigenlijk nog niets van Paustovski gelezen.

Na lezing van zijn autobiografie was ik er helemaal van overtuigd dat ik lid moest worden. De laatste tijd heb ik natuurlijk ook genoten van *Goudzand*, *De muziek van de herfst* en de uitgaven van Urbi et Orbi.

Nu volgen enkele foto's van onze reis naar Kazachstan.

In 2019 besloten mijn partner Richard en ik mee te gaan met de Paustovski-reis naar Kazachstan en Siberië, Moskou en Taroesa. Dat was een onvergetelijke ervaring. Deze reis was van 18 mei tot 2 juni 2019.

Bijzonder was de goede ontvangst die ons overal te beurt viel. In het kuuroord in Bjelokoericha werden we met kopje koffie ontvangen in het kamertje van het sanatorium waar Paustovski verbleef in 1943. Hier dronk hij koffie met Alexander Tairov en Alisa Koonen terwijl hij aan het toneelstuk voor het Moskous Kunsttheater werkte.

Zeker gezien de laatste verschrikkelijke gebeurtenissen in Oekraïne is het bijzonder dat we dat nog hebben kunnen doen. Niet alleen was alles wat bezochten en zagen interessant, maar ook het contact met de leden van de Paustovski-vereniging vonden we erg prettig. De leden waren toen en trouwens altijd geïnteresseerd en zeer goed op de hoogte van het werk van Paustovski.

Een hoogtepunt was ons bezoek aan het eind van de reis aan Taroesa, een stadje of dorpje op net iets meer dan 100 kilometer ten zuiden van Moskou, waar Paustovski zijn laatste jaren heeft gesleten in een buitengewone datsja. We hebben op zijn verjaardag zijn graf bezocht en samen met de toespraken en de muziek was dat een hele belevenis. Ik heb een verslag van deze reis geschreven voor het *Tijdschrift voor Slavische Literatuur*, dat in April 2021 verschenen is.

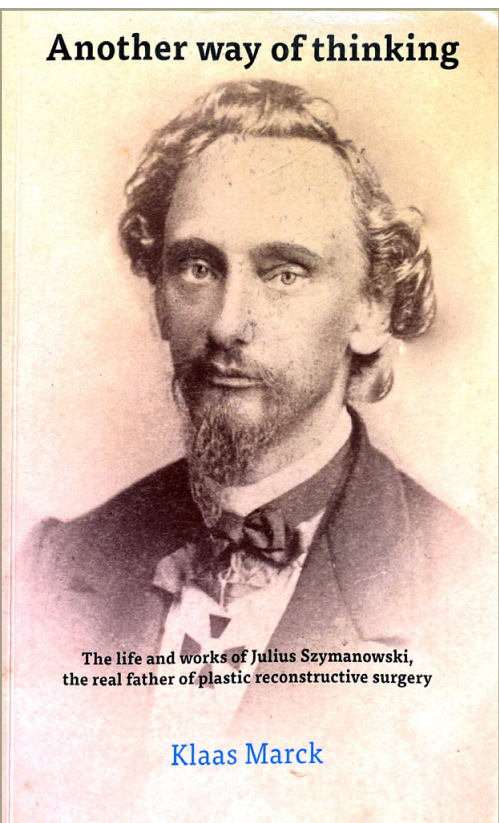

Een ander hoogtepunt was ons reisje vorig jaar oktober naar Parijs. Wat was dat ook weer goed georganiseerd. In Sainte-Geneviève-des-Bois bezochten we de grote begraafplaats waar Russische emigranten van het eerste uur en van latere emigratiegolven lagen. Maar ons bezoek aan Auvers-sur-Oise, het dorpje waar Van Gogh zijn laatste twee maanden doorbracht was bijzonder. We maakten o.a. geheel onverwacht een leuk boottochtje op de Oise en we brachten een bezoek aan het graf van Vincent en zijn broer Theo.

Een lid van de vereniging, Klaas Marck, heeft Tamara Schermer en mij een paar jaar geleden gevraagd een vertaling te maken. Het ging om een belangrijke brief van een interessante plastisch chirurg uit de 19de eeuw. Deze brief was de eerste brief in een boek van Julius Szymanowski dat bestond uit 26 brieven, waarin hij uitlegde hoe oorlogsgewonden het beste konden worden verzorgd en geopereerd. Ons lid Klaas Marck, zelf een plastisch chirurg in ruste, was namelijk een boek over hem aan het schrijven en hij wilde graag weten wat er in die brief stond. Klaas is helaas overleden in 2021, maar het buitengewoon interessante boek dat hij heeft geschreven hebben we nog altijd in ons bezit.

Onlangs hebben Tamara en ik met veel plezier een artikel vertaald dat in de laatste nieuwsbrief staat van de hand van een medewerkster van het Tsjechovmuseum in Jalta, Natalia Pashko. Zij beschrijft de bezoeken van Paustovski aan het museum, zijn bewondering voor Tsjechov en hoezeer hij door Tsjechov was geïnspireerd.

Tamara en ik vonden het een eer en erg leuk om deze vertalingen maken.

JAN ROELOF NIENHUIS **Liefde in Aloesjta.** Jan Roelof is sinds 2012 lid. Hij maakte ons in juni 2022 attent op het bestaan van de Erebegraafplaats voor Russische krijgsgevangenen in Leusden en stelde het bestuur voor met onze leden een bezoek te brengen aan de begraafplaats. Hij legde contact met Remco Reiding die ons bij ons bezoek in september vertelde over zijn – soms zeer succesvolle - pogingen om nabestaanden te traceren. Wij hadden Jan Roelof gevraagd om de verbinding te leggen met Paustovski en de woorden die hij in 2022 sprak gaat hij nu voor ons herhalen. Jan Roelof vertelt over zijn band met Paustovski en met het Sovjet Ereveld in Leusden en wat die twee met elkaar te maken hebben.

Jan Roelof neemt ons allereerst mee naar deel IV: *De tijd van grote verwachtingen* eindigt met de boottocht van Sebastopol met bestemming Batoemi. De eerste tussenstop na Sebastopol is Jalta om er te overnachten. 's Nachts is het te gevaarlijk om te varen vanwege de mijnen. Het is januari 1922. Passagiers wordt afgeraden om aan land te gaan. Dus gaat Paustovski in het pikkedonker wél aan land. In een trance zoekt hij zijn weg naar een poortje waar op een bordje de tekst stond "Hier woonde Anton Pavlovitsj". Paustovski schrijft:

Als jongetje was ik hier geweest, in 1906, het tweede jaar van Tsjechovs dood, zestien jaar geleden. Ik begreep niet en begrijp nog altijd niet waarom ik juist richting Aoetka was gegaan, de kant uit van dit huis. Ik begreep het niet maar natuurlijk leek het me dat ik er bewust heen was gegaan, dat ik gezocht had, dat iets belangrijks mij bewoog en mij hierheen had gevoerd.

Maar wat was dat dan?

Ik voelde plotseling een diepe bitterheid en pijn van alle verliezen die mij in mijn leven waren overkomen. Ik dacht aan mama en Galja, aan hun beider onverdiende liefde die zij ergens ver weg voor mij koesterden, aan Lena, aan Tsjechovs aandachtige en vermoeide blik door zijn lorgnet. Dan drukte ik mijn gezicht tegen de stenen muur en barstte, hoe ik mij ook trachtte in te houden, in tranen uit.

Ik had gewild dat het poortje piepend openging, Tsjechov naar buiten zou komen en zou vragen wat er met me was.

Ik hief mijn hoofd op. De bergen schemerden vaag wit met een magisch onbeweeglijk licht door het duister. Ik leidde eruit af dat in de bergen sneeuw gevallen was, droge knisterige bergsneeuw die onder je voeten knerpt als grind. En plotseling overviel me een gevoel van een nabij en onherroepelijk geluk.

Jan Roelof noemt een paar belangrijke mensen in bovengenoemd citaat: mama, zijn moeder, vervolgens Galja, zijn oudere zuster, Tsjechov, de schrijver die zijn lichtend voorbeeld is.

Maar wie is Lena? Niet een andere zuster; immers hij had maar één zuster [en twee oudere broers Borja en Vadim, die beiden in W.O. I sneuvelden].
Wie is Lena?

Jan Roelof haalt er bladzijde 625 van *Goudzand* bij. Bij het jaartal 1906 lezen we:

*... zomervakantie in het zuiden, eerste ontmoeting met de Zwarte Zee,
reis op een stoomboot van Odessa naar Aloepka; uiteenvallen van het gezin;
vertrek van de vader.*

Een periode dus, beschreven in deel I van de biografie: *Verre jaren*, hoofdstuk XIX *Het verlaten Taurië*. Hier schrijft Paustovski wat hij beleefde als 14-jarige Kostik in zijn vakantie-oord Aloesjta, 40 kilometer ten oosten van Jalta. Zijn oudere zus Galja sluit vriendschap met het buurmeisje Lena, dochter van de eigenares van een wijngaard. Dat buurmeisje is 17 jaar en bezoekt het gymnasium in Jalta. Maar in de zomer is ze bij haar moeder. Wat doet de jonge Kostik? Urenlang door het water waden en krabben vangen onder de stenen. En 's avonds laat nog zwemmen. Het draait er op uit dat hij kou vat en longontsteking krijgt. Maar ondertussen is er tussen Lena en Konstantin een verliefdheid ontstaan. Hij werd gaandeweg ernstig ziek. September, Lena moest weer naar Jalta, naar school. Paustovski schrijft [*Verre jaren* blz 163 e.v]:

Op een dag kwam Lena... Lena wilde voor haar vertrek naar Jalta afscheid van mij nemen.. Toen mama even de kamer uit ging, legde Lena een ijsskoude hand op mijn voorhoofd. Het uiteinde van een vlecht kittelde in mijn gezicht en ik rook haar warme, frisse haar. Mama kwam weer binnen. Lena trok snel haar hand terug.

Mama zei dat Lena prachtige druiven voor mij had meegebracht.

“Mooiere hebben we jammer genoeg niet”, zei Lena zacht. Dit zei ze niet tegen mijn moeder maar tegen mij en zij keek mij erbij aan alsof het iets heel belangrijks was. Daarna ging ze weer. Ik hoorde hoe ze met een vaart de trap afholde.

Behalve mama en ik was iedereen al vertrokken en ieder geluid resoneerde dan ook door het lege huis.

Van die dag af voelde ik mij langzamerhand beter worden.

Het raadsel van Lena aan het slot van deel IV is dus opgelost: het is de herinnering aan Lena, de zomerliefde van 1906.

Waar vond dat plaats? In Aloesjta, vlakbij Jalta aan de Zwarte Zee-kust. Dit Aloesjta is de verbinding met Paustovski. Jan Roelof vertelt over het Sovjet Ereveld en de indrukwekkende naspeuringen naar nabestaanden door Remco Reiding. Remco heeft er ook een boek over geschreven: *Kind van het Ereveld*.

In 2000 is Remco nabestaanden op het spoor van twee soldaten Vladimir Botenko en Pjotr Koval.

En deze soldaat Pjotr Koval kwam uit Aloesjta. Remco reisde naar Aloesjta. Na veel speurwerk ter plaatse komt Remco achter de naam van Pjotrs vrouw: Galina. Remco schrijft: “Nog steeds verliefd zijn Pjotr en Galina, als de Tweede Wereldoorlog het echtpaar na zeven jaar samenzijn uit elkaar rukt. Pjotr gaat naar het front, maar niet nadat Galina hun beider horloges heeft stopgezet. De tijd staat stil voor Galina tot de terugkeer van haar geliefde. Maar Pjotr komt niet terug. Hij overlijdt in mei 1945 en krijgt in 1947 een plekje op het Ereveld. Galina komt dat nooit te weten. Pjotr is als vermist opgegeven, dus koestert ze de hoop dat hij nog in leven is. Daarom bewaart ze de horloges en zet ze nooit meer aan. Op 10 december 1990 sterft Galina. Galina wilde dat de twee horloges, die van Pjotr en haarzelf, met haar megingen in het graf.”

De beide kinderen van het echtpaar zijn vroeg overleden. Zijn er nog nabestaanden? In een volgend hoofdstuk vertelt Remco, dat hij die inderdaad vindt.

Aloesjta, plek van de liefde van Lena en Konstantin.

Aloesjta, plek van de liefde van Pjotr en Galina.

PIETER SLIM Konstantin Paustovski, waar literatuur én natuur samengaan.

Pieter is sinds 2012 lid en is vanaf dat moment met onze reizen mee geweest. Pieter liep niet de gebaande wegen en was altijd op zoek naar planten. Waar is Pieter? In het struikgewas! Hij was tijdens de reizen als het om de natuur ging onze leermeester.

Beste leden,

Aan Frank Westerman met *Ingenieurs van de ziel*, heb ik het te danken dat ik onze vereniging in 2010 ontdekte.

In de Edese Mannenleesclub, lezen en bespreken we al wel *Verre jaren*, maar toen ik later *Ingenieurs van de ziel* van Westerman behandelde, wilde ik daarbij ook de film over de Kara Bogaz vertonen.

Ik zocht daarvoor contact met de Vereniging. Dat verhaal over Westerman en de film kennen jullie natuurlijk.

Overigens was bij het vertonen van die film op de Kazachse TV - 2019 - ook nog even iets van de Nederlandse ondertiteling zichtbaar.

Uit de communicatie met Ria, over levering van de film op CD, zag ik dat de voorzitter van de vereniging, Hein Leffring, bezig was met een Plantenregister:

Een overzicht van alle planten die voorkwamen in alle delen van Paustovski in Privé Domein. Dat leek mij interessant, daar had ik belangstelling voor, in het verlengde van mijn professie.

Dat leidde tot intensieve contacten met Hein waaruit bleek dat ik hem aan het einde van zijn zoekwerk nog goed kon helpen.

Plantenregister Konstantin Paustovskij

Hein Leffring ©

- Verre jaren
- Onrustige jeugd
- Begin van een onbekend tijdperk
- De tijd van de grote verwachtingen
- De sprong naar het zuiden
- Boek der omzwervingen

Archip Koeindzjij het berkenbos 1879

Dragon; *Artemisia dracunculus* L. (Asteraceae - Compositiefamilie)
[SP 142]
Keukenkruid dat wegens de smaak gekweekt wordt. Wordt gebruikt bij inmaken van augurken, als toevoeging bij azijn, olie, bij gerechten.

Duindoorn; *Hippophaë rhamnoides* L. (Elaeagnaceae - Duindoornfamilie)
[OM 97]
Heester met grijze, doornige takken. Na de bloei rijpen in september gele tot oranje bessen, die gegeten worden door allerlei vogels. Heeft smalle bladeren tegen uitdroging. Komt veel voor op kalkhoudende zandgrond en in duinen. Komt algemeen voor in Centraal- Azië en Europa.

Duizendguldenkruid; *Centaurium* (Gentianaceae - Gentiaanfamilie)
[VJ 138]
Kruidachtige plant die in de geneeskunde wordt gebruikt. Werd vroeger zeer op prijs gesteld. Vandaar de naam Centaurium die 'honderd goudstukken' betekent. Komt veel voor op vochtige zandgronden.

Edelweiss; *Leontopodium alpinum* L. (Asteraceae - Compositiefamilie)
[SP 57]
Winterharde plant uit het hooggebergte. Oorspronkelijk afkomstig uit Azië. In Europa beschermd.

Elzen(-bomen, -struiken); *Alnus spec.* (Betulaceae - Berkenfamilie)
[VJ 257][OM 199]
Veel voorkomende boom langs waterkanten of vochtige gronden. Bekend zijn de elzenproppen (zaden). De meest bekende soorten zijn de zwarte els (*A. glutinosa*); op de foto vrouwelijke bloesem - rode knopjes - en mannelijke bloeiwijzen - gele katjes -, en vruchten van het vorige jaar - elzenproppen) en de witte els (*A. incana*)

Engelwortel; *Angelica sylvestris* L. (Apiaceae - Schermbloemenfamilie)
[VJ 133] Forse plant tot bijna 2 m hoog. Algemene plant op vochtige plaatsen. Onderscheidt zich van de berenklauw door het (niet ruwe) blad en de halbolvormige schermbloemen. De Grote engelwortel (*A. archangelica* L. - in Oekraïne *Archangelica officinalis* Hoffm. genoemd) is nog forser (2-3 m), en heeft groenachtige bloemen. Is een vanouds beroemde geneeskrachtige plant die o.a. de grondstof levert voor de Benedictijnelijkeur

9

Maar waarom Paustovski? Nou, dat laat het werk van Hein [en natuurlijk dankzij Wim Hartog; zijn naam zij geprezen] zien: bij Paustovski wemelde het immers van natuur - planten, flora - en landschap; dat had ik nog nooit meegemaakt, dat een schrijver dat allemaal zo uitgebreid en goed beschreef.

In *De gouden roos* komen bijvoorbeeld uitgebreide beschrijvingen voor van de lokale plantensoorten met hun lokale gebruik. Op pagina 114 heeft hij zelfs een "oude flora" bij de hand. Ik maakte dan achterin zijn boeken uitgebreide aantekeningen van de plantensoorten die erin voorkomen. En dat zijn er vele: in het Plantenregister staan meer dan 160 verschillende.

Je loopt bij voorbeeld in 2013 op onze reis in De Mesjtsjõra, de bus uit naar een feestzaal, of bij een excursie over een natuurpad, en dan loopje al op tegen de planten uit Paustovski's verhalen: lelietjes-van-dalen, slangenwortel, moerasrozemarijn [een noordelijke soort die bij ons niet voorkomt], enz.

Door mijn werk in UA en RUS kon ik met een UA flora in het Russisch en hun wetenschappelijke namen, Russische plantennamen in de originele tekst van Paustovski in het Nederlands checken: het klopt altijd!

Volgens mij is Paustovski de enige auteur die zo veel en zo goed de natuur beschrijft met kennis van zaken; die alle planten die hij noemt ook kent.

Hij is een uitstekende waarnemer. Voor mij is dit een proxy voor de kwaliteit van de andere waarnemingen in zijn proza.

Maar ook de Vereniging is super belangrijk en werd al snel een soort van familie. Dankzij de inzet van vooral Ria, Netty & Greet zagen wij ook andere bijzondere delen van Rusland en omgeving, en kon ik voortbouwen op mijn interesse en werk daar.

En de Vereniging opende voor mij ook de poorten naar de Russische literatuur, die ik tot dan had veronachtzaamd. Naar Van Oorschot met de Russische Bibliotheek: Boelgakov, Boenin, Dostojewski, Gogol, Gontsjarov, Majakovski enz. Maar ook Osipov, Koerkov.

Dit lezen, verandert je leven.

Ik sluit af met het einde in *Goudzand*:

In een la van het bureau van Paustovski wordt in juli 1968 een notitie gevonden waarin bij wijze van testament aan zijn beste vrienden wordt gevraagd om zijn vrouw en kinderen niet aan hun lot over te laten. En dat eindigt met:

Deze aarde is onze woning, geef haar niet uit handen aan verwoesters, laag volk en leeghoofden.

En dat is nog steeds actueel.

GREET VANHASSEL Ik zou het samen willen vatten in één woord: **Ontmoetingen**. Lid sinds 2015. Wat zouden we zonder Greet zijn? Onze gids op reizen, vertaalster voor *De wereld van Konstantin Paustovski*. Zij dook in de archieven en haalde veel wetenswaardigheden naar boven. Wij hebben enorm veel aan Greet te danken en tijdens onze laatste Polen reis misten we haar.

Paustovski's werk is voor de lezer één grote, boeiende ontmoeting met heel verscheiden mensen, met de natuur, met de geschiedenis, met de Russische cultuur en taal op haar best.

De schrijver kwam in mijn leven nog tijdens mijn studietijd, eind jaren zeventig.

Wim Hartog was onze docent conferentietolken aan de tolkenschool in Antwerpen [toen nog het Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken]. Wim was toen al in de ban van Paustovski en hij deelde dat graag met ons. Zijn Nederlandse vertaling van twee delen van *Verhaal van een leven* was al verschenen bij Arbeiderspers.

Maar voor mij was het toen nog te vroeg voor de echte ontmoeting met Paustovski. Mijn Russisch was toen ook nog niet op peil – een schrijver lees je toch in het origineel, niet?

Ik behaalde mijn licenties, trok voor een jaar naar Moskou om er verder te studeren, reisde veel in de Sovjet-Unie en maakte er vrienden, keerde terug naar Antwerpen, begon te werken als tolk en vertaler, als docent Russisch aan mijn alma mater, ik ging reizen begeleiden en zelf organiseren, lezingen geven... Toen begon ik aan *Verhaal van een leven*.

Het gevolg was een soort "Paustovski-verslaving": ik kon niet meer stoppen met lezen. Jullie herkennen ongetwijfeld dat gevoel.

Voor mij waren de gevolgen niet te overzien: ik las daar over Odessa en had nog maar één wens: die woelige, kleurige, ruige havenstad zélf beleven. Ik heb het doortastend aangepakt: via gemeenschappelijke vrienden leerde ik daar mijn partner Sergey kennen.

Met de Vereniging Konstantin Paustovski had ik toen wel enig contact, ik bleef op de hoogte, maar Ria Verbergt en Netty van Rotterdam waren ietwat schimmige persoonlijkheden en de twee adressen in Antwerpen en Rotterdam raadselachtig.

Pas toen ik met pensioen ging, in 2015, ben ik eindelijk lid geworden. Mijn kennis van de Russische taal en cultuur werd met gejuich ingehaald. Drie jaar was ik in het bestuur; ik werd lid van het Redactiecomité en het Reiscomité en leidde de Antwerpse leesclub. Ria Verbergt en Netty Van Rotterdam kregen een gelaat – en wat voor een!

Samen onderzoek doen over onze geliefde schrijver, zijn tijd, zijn entourage; digitale nieuwsbrieven en publicaties maken, films ondertitelen, reizen en reisjes

organiseren in het spoor van Paustovski... het enthousiasme van onze leden... voor mij werd het een vorm van zingeving in het leven.

In de Vereniging ontmoette ik boeiende persoonlijkheden.

Vriendschappen ontstonden. Het Noord-Zuid-aspect is een extra verrijking.

En ik ontdekte eindelijk de prachtige Nederlandse vertalingen van Wim. Zonder hen zou onze Vereniging er niet zijn gekomen.

Onze vereniging ademt de geest van Paustovski. Via zijn dagboeken weten we wat voor een strijd hij als mens en als schrijver heeft gevoerd – zonder zelfs in barre gietijzeren tijden zijn humanisme, zijn belangstelling voor de mens en zijn geloof in het goede in die mens te verliezen.

In de alles behalve simpele periode waar we nu doorheen moeten is de Vereniging Konstantin Paustovski voor mij ... kostbaar als een Gouden Roos.

Ik ben vol verwachting naar onze komende vijftiende jaar!

STEEF VOOREN

Steeff is lid sinds 2012. Netty kende Steeff van een talkshow in Rotterdam over culturele, politieke en stadsgebeurtenissen waar hij als muzikant bij betrokken was. De kennismaking met Paustovski heeft hem aangezet tot een studie Russisch. Hij is de laatste in de reeks vertellers en gaat zijn verhaal op een bijzondere wijze afsluiten.

! Helaas, net voor aanvang van de bijeenkomst kreeg Netty het bericht dat Steeff, gitaar in de hand, op weg naar het station ten val was gekomen en overgebracht werd naar het ziekenhuis.

Greet Vanhassel nam de taak van Steeff over, echter zonder gitaar maar met forse stem. Zo konden we met z'n allen het eerste deel van het lustrum afsluiten met het in Rusland populaire verjaardagsliedje *De krokodil Gena*. De tekst werd in het Russisch, in het Nederlands en ook fonetisch op het scherm geprojecteerd.

Песня крокодила Гены про день рождения

Пусть бегут неуклюже
Пешеходы по лужам,
А вода - по асфальту рекой.
И неясно проходим
В этот день непогожий,
Почему я веселый такой.

Припев

Я играю на гармошке
У прохожих на виду...
К сожаленью, день рожденья
Только раз в году.
К сожаленью, день рожденья
Только раз в году.

Прилетит вдруг волшебник
В голубом вертолёте
И бесплатно покажет кино,
С днём рожденья поздравит
И, наверно, оставит
Мне в подарок пятьсот эскимо.*

Припев

Я играю на гармошке
У прохожих на виду...
К сожаленью, день рожденья
Только раз в году.
К сожаленью, день рожденья
Только раз в году.

Verjaardagsliedje van de krokodil Gena

Laat de voetgangers maar onhandig
door de plassen heen rennen,
't water stroomt als een rivier over het asfalt.
Voor de voorbijgangers is het onduidelijk
in deze slecht-weerdag:
waarom ik toch zo vrolijk ben!

Ik speel op mijn harmonica
alle voorbijgangers kunnen het zien.
Wat jammer dat je verjaardag
maar één keer per jaar [wordt gevierd].

Plots zal een tovenaars aan komen vliegen
in een hemelsblauwe helikopter,
hij zal gratis films vertonen.
Hij zal mij feliciteren met mijn verjaardag
en een cadeau meebrengen –
zeker wel vijfhonderd eskimo's.*

Ik speel op mijn harmonica
alle voorbijgangers kunnen het zien.
Wat jammer dat je verjaardag
maar één keer per jaar [wordt gevierd].

12:30 - 13:30 • Smakelijke lunch in buffetvorm.

Tijdens de middagpauze was ook onze boekenstand geopend. Zoals op elke bijeenkomst konden we weer rekenen op onze trouwe en ervaren standhoudsters **Veerle Dieltiens** en **Odette Ooms**. De voorraad van de lustrumpublicatie *De jonge kleinzoon met de grote dromen...* slonk als sneeuw voor de zon.

13:45 • deel 2

Voor we met het middagprogramma beginnen, wil **Greet van Haelst** die in Moskou woont nog even een groet overbrengen van de Directeur van het Literair Centrum K.G. Paustovski in Moskou, **Angelika Dormidontova**. Vanochtend heeft zij nog een appje gekregen van Angelika. Ze leest het voor en vertaalt:

Beste Greet,

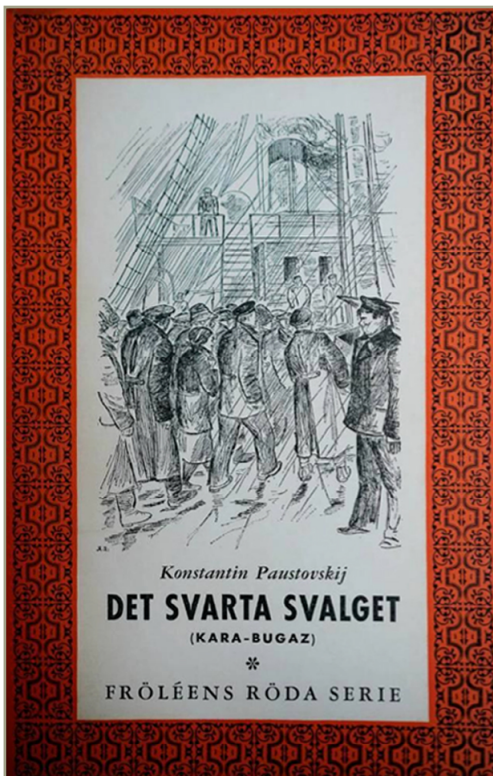
ik verzoek je vriendelijk aan iedereen van de Paustovski-vereniging een heel hartelijke groet en mijn beste gelukwensen over te brengen. Ik omhels u allen van ganser harte en dank u voor uw vriendschap en uw liefde voor Paustovski.

Angelika

PAUSTOVSKI door Professor Em. Emmanuel Waegemans. DE GEMISTE NOBELPRIJS

Emmanuel Waegemans vertelt boeiend en enthousiast, zoals altijd, met mooie dictie over zijn onderzoek én hoe het nu precies zat met Paustovski en de Nobelprijs.

Tenslotte gaat het verhaal dat Paustovski de Nobelprijs in 1965 niet heeft gekregen omdat 1. de prijs naar Michael Sjolochov ging en 2. dat dit te wijten was aan de druk van Sovjetdiplomaten in Stockholm op het Nobelprijscomité.

Paustovski is driemaal in aanmerking gekomen voor de prijs: in 1965, 1967 en 1968. Merkwaardig dat zijn naam niet voorkomt op de shortlist van de kandidaten voor de Nobelprijs 1965. Volgens de archivaris van het Comité werd de kandidatuur van Paustovski slechts mondeling voorgedragen. Dat zou gebeurd kunnen zijn door Anders Osterling, een vertaler van poëzie die Paustovski weer leerde kennen door Nils Arthur Lundkvist, een in Zweden niet onbekende literator, die begin jaren 50 door de Sovjet-Unie reisde en daarover schreef. Hij schrijft over Paustovski:

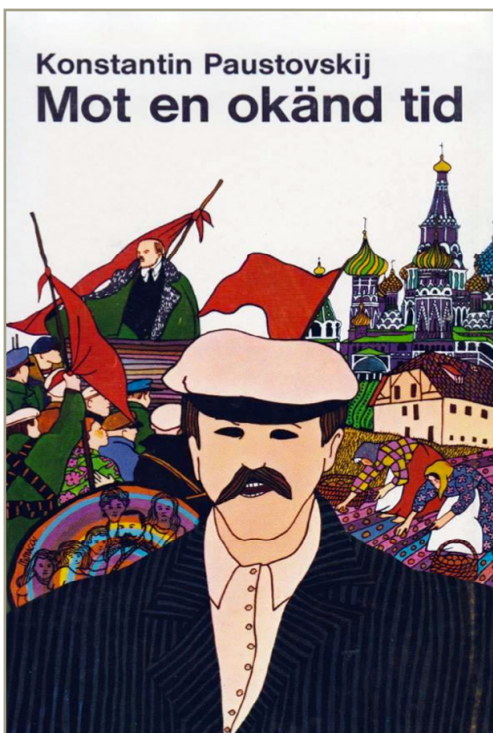
“Zijn bundel *Uitgekozen verhalen* [Moskou 1947] bevat het meest individuele en meest interessante proza gepubliceerd in het Sovjetland nadat van Babel, Ivanov en Pilnjak in de jaren 20...”

En over *Kara-Boegaz*: “meeslepende verhalen van losjes aan elkaar hangende prozafragmenten. In schilderachtige episodes schildert Paustovski het moeilijke veroveren van Kara-Boegaz, de ontmoetingen in de zoutwoestijn van de Sovjetingenieurs met de plaatselijke bewoners tegen de achtergrond van het onmetelijke ochtendgloren. De onverzadigbare nieuwsgierigheid van Paustovski is absoluut onwetenschappelijk, maar in hoge mate onderhoudend en verbaast door zijn rijke verbeelding...”

In de jaren 60 wordt er meer over Paustovski geschreven naar aanleiding van de Zweedse uitgaven van *Verhaal van een leven*.

Emmanuel Waegemans haalt dan het expertverslag voor het Nobelprijscomité van Erik Mesterton erbij. Dat begint met allerlei feitelijkheid waaronder de vele beroepen van Paustovski en hij benoemt mijlpalen in de literaire biografie van Paustovski. Daarin stelt hij ook dat Paustovski in de Russische literatuur van onze tijd ongetwijfeld een leidende plaats inneemt, maar het is geen groot schrijver...

Als verteller ziet hij ‘voor alles een novellist’. Zelfs zijn belangrijkste werken zijn opgebouwd als een serie novellen ‘als een mozaïek uit episodes’.

1ste Russische Nobelprijs
1933 • Ivan Boenin

Mesterton vindt dat Paustovski neigt naar sentimentaliteit en in zijn eerste werken is hij 'infantiel en onkritisch'. Hij legt een link van Paustovski naar de Russische literaire traditie. Zo deelt hij mee dat er een brief is van Boenin die hem schijft dat *De herberg aan de Braginka* tot de beste verhalen van de Russische literatuur behoren. Hij benoemt ook dat Paustovski heel veel heeft gedaan om de Russische literatuur te redden en schrijvers als Boenin en Babel loyale diensten heeft bewezen, gewoonweg door hen te citeren. Zijn invloed op jonge Russische schrijvers had enorme betekenis. Mesterton haalt Paustovski's reactie aan toen een Engelse interviewer had gevraagd wat Paustovski vond van de experimenten in de Sovjetunie. Hij antwoordde zo ongeveer het volgende: *wij hadden niet voldoende kracht om te experimenteren, die hadden we nodig om de erfenis te bewaren.*

Het is duidelijk een prachtige schrijver maar geen grote, niet van het niveau van een Nobelprijs. Toch staat in het slotprotocol van het Nobelcomité te lezen:

"Het Comité kent het werk van Paustovski een grotere betekenis toe dan in de conclusie van de expert. Zijn hoofdwerk is wat artistieke rijpheid en hartelijke waarheidsgetrouwheid betreft te vergelijken met de beroemde memoires van Gorki. Het Comité twijfelt er niet aan dat dit voorstel gerechtvaardigd is en zou hem warm willen aanbevelen bij de Academie, ook al is er in de situatie van dit jaar wat keuze betreft geen plaats voor een nieuwe [Russische] kandidatuur".

In 1965 wordt Sjolochov de winnaar van de Nobelprijs.

2de Russische Nobelprijs
1958 • Boris Pasternak

Emmanuel vindt het heel jammer dat hij het verhaal van de verdiende-Nobelprijs-maar- gedwarsboomd-door-de- Sovjets moet verwijzen naar het land van de legendes. Er is niets van te vinden in de archieven. En met druk van Sovjetdiplomaten zal het Nobelcomité natuurlijk niet geassocieerd willen worden, zeker niet na de pijnlijke affaire met Pasternak die in 1958 de Nobelprijs wel kreeg en een storm van protest in de Sovjetunie uitlokte. "We zullen ons allen de namen herinneren van hen die toen hun hand hebben opgestoken" [voor uitsluiting uit de Schrijversbond], zong de dissidente chansonnier Aleksandr Galitsj later. En Pasternak dichtte zelf:

"Als een dier ben ik in 't nauw gedreven / Ergens is er licht, zijn mensen vrij / Maar het jachtsignaal is al gegeven / En een uitweg is er niet voor mij".

Emmanuel noemt met bewondering Paustovski's reactie toen die opgeroepen werd om Pasternak te veroordelen: "Brengh mij die roman eens, dan lees ik hem en dan laat ik weten wat ik ervan vind".

"Alleen dat al," zegt Emmanuel, "verdient wellicht een Nobelprijs, misschien dan niet voor literatuur maar voor Zivildcourage, burgerlijke moed"!

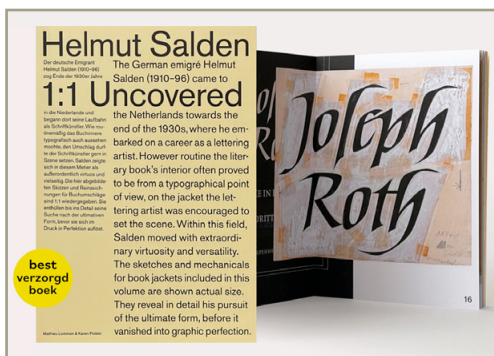
3de Russische Nobelprijs
1965 • Michail Sjolochov

[de volledige tekst van deze lezing met illustraties wordt opgenomen in het bulletin *De wereld van Konstantin Paustovski*]

DE RUSSISCHE BIBLIOTHEEK EN KONSTANTIN PAUSTOVSKI

Door **Menno Hartman** uitgever en redacteur van uitgeverij Van Oorschot.

Menno Hartman onderhoudt ons in een boeiende lezing over de Russische Bibliotheek en Konstantin Paustovski.

Hijzelf werd gevormd door een vader die in 1953, vòòr zijn geboorte, in dienst Russisch had geleerd en een verwoed accordeonist was. Toen hij in de jaren 90 bij zijn broer op bezoek ging in Nicaragua en een beetje moest acclimatiseren, kreeg hij de zes delen van Paustovski's *Verhaal van een leven* voorgeschoteld, hij kon niet stoppen met lezen.

In 1953 werd de *Russische Bibliotheek* door de uitgeverij in het leven geroepen met het verschijnen van Tsjechov, *Verzamelde werken* deel I. De Russische Klassieken werden rechtstreeks uit het Russisch vertaald en onverkort uitgegeven. Dit was ongezien in Nederland.

Hoofdredacteur Charles B. Timmer, Karel van het Reve en Helmut Salden [letterontwerper] zijn van belang geweest bij de keuze en vormgeving van de *Russische Bibliotheek*.

Het werd een duur fonds maar met steun van o.a. de adellijke, rijke schrijfster, Amoene van Haersolte was dat mogelijk.

Het waren boeken voor liefhebbers annex verzamelaars. Met gemak werden er toen 5000 exemplaren van een uitgave verkocht. Nu is dat met moeite 2 à 3000, wat de boeken dus duurder maakt.

Er zijn nog gesprekken gaande over hoever men wil gaan met de Russische 20ste eeuwse schrijvers zoals Babel e.a.

Men gebruikt nu ook andere concepten waarbij verhalen thematische bundelen, bijzondere omslagen, paperback formaat e.d. een grote rol spelen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- *Onder de paardendeken*, met een mooie prent op de voorkant: een bloemlezing met winterverhalen van verschillende Russische schrijvers.

- *Je wordt bedankt* : 'bedank'-verhalen uit de Russische literatuur. Een leuk geschenk voor mensen die met pensioen gaan.

- *Moskou op sterk water* van Jerofejev.

- *School voor zotten* van Sokolov.

Naast plannen om *Verhaal van een leven* nog eens te hertalen, met inbegrip van eerder weggecensureerde passages [wat ook gebeurde], wilde Van Oorschot in 2016 met wat nieuws komen.

Dit werd *Goudzand*, een groot succes met 4 drukken. Daarna volgden *Muziek van de Herfst* en *Lichtend water*. Net zo robuust en met een mooie voorkant als *Goudzand*. De nieuwe vertaling van *Verhaal van een leven* kwam weer slijk uit op mooi dun papier in de *Russische Bibliotheek*...

De laatste paar jaar zijn m.n. 2 verhalenbundels uitgegeven van Maxim Osipov:

- *De wereld is niet stuk te krijgen* [in Coronatijd].
- *Kilometer 101* [hij leefde in Taroesa, op 101 km van Moskou].

Maxim Osipov kwam al regelmatig in Nederland en in maart 2022 vertrok hij uit Rusland om in Nederland te komen wonen en werken. Hij is momenteel verbonden aan de Universiteit van Leiden. Van Oorschot maakt met hem het blad *The 5th wave*, een platform voor onafhankelijke Russische literatuur. Het tijdschrift verschijnt 4 keer per jaar in het Russisch en 2 keer in het Engels.

In januari 2024 verschijnt de nieuwe vertaling van Toergenjev: een lijvig deel en waarschijnlijk komt er maar 1 druk [dus kopen!]

Ter afsluiting toont Menno nog enkele foto's van Paustovski die in het archief van Van Oorschot bewaard worden. De meesten kennen we, maar niet allemaal.

Voor vragen en suggesties [vertaling e.d.] kunnen we ons richten tot: menno@vanoorschot.nl

Onze voorzitter Henk dankt Menno Hartman voor zijn bijdrage die ons een mooi inzicht verschaft in de geschiedenis én de toekomst van de Russische literatuur bij uitgeverij Van Oorschot. De lezing door de toehoorders erg werd gewaardeerd.

Afbeeldingen en illustraties uit het archief van uitgeverij Van Oorschot

DE JONGE KLEINZOOM MET DE GROTE DROMEN

Emmanuel Waegemans en Arie van der Ent presenteren de pas verschenen gedichtenbundel *De jonge kleinzoon met de grote dromen*.

Voor dit 25 jarig jubileum is een gedichtenbundel uitgegeven met 18 gedichten van de jonge Paustovski [de gedichten zijn gemaakt tussen 1914 en 1920]. Ze zijn vertaald door Arie van de Ent, slavist en dichter uit Rotterdam maar nu woonachtig in Oekraïne.

De titel is: *De jonge kleinzoon met de grote dromen*; de gedichten zijn in het Russisch afgedrukt en op de tegenover liggende bladzij in het Nederlands.

De prachtige illustraties zijn van de hand van Koenraad Tinel.
De mooie vormgeving van de bundel is van Ria Verbergt.

Emmanuel Waegemans introduceert dat we hier te maken hebben met iets heel bijzonders: een wereldprimeur! Gedichten die nog niet eens zijn uitgegeven in Rusland! Natuurlijk zijn er tal van boeken elders uitgegeven, die dan soms weer Rusland in worden gesmokkeld. Maar dan gaat het om hedendaagse schrijvers en deze bundel betreft jeugdwerk van een oude schrijver!

Op de vraag van Waegemans wat Arie van de gedichten vindt, zegt hij dat hij ze niet vindt tegenvallen, zelfs mee! Ze zijn erg vormvast, zeker voor die tijd. En passant wordt nog een kleine vergelijking met J.C. Bloem gemaakt.

Arie is met de Vereniging in de persoon van Netty in aanraking gekomen op een dichtersmiddag in Rotterdam, als begeleider van de leesclub. Toen hij op internet 18 gedichten van Paustovski gevonden had, nam hij contact op met haar. Met het lustrum in zicht heeft Netty toen het bestuur voorgesteld Arie een vertaalopdracht te verstrekken en de gedichten als jubileumuitgave uit te brengen. Maar daarvoor moest eerst toestemming gevraagd worden aan Galina Arboezova, de stiefdochter van Paustovski. Via bemiddeling van Angelika Dormidontova, directrice van het museum in Moskou, lukte dat. Arie is daarna aan de slag gegaan en dit heeft geleid tot deze prachtige jubileumuitgave.

Tot slot lezen Emmanuel en Arie om beurt in het Russisch en het Nederlands 3 gedichten voor waaronder *Ik ben de jonge kleinzoon met de grote dromen* en *Ik hou zo van de kunst van onbekende landen*.

Veel leden kopen de bundel of hebben die al gekocht en men is er zeer content mee.

15:00 - 15:45 • Pauze met koffie en thee

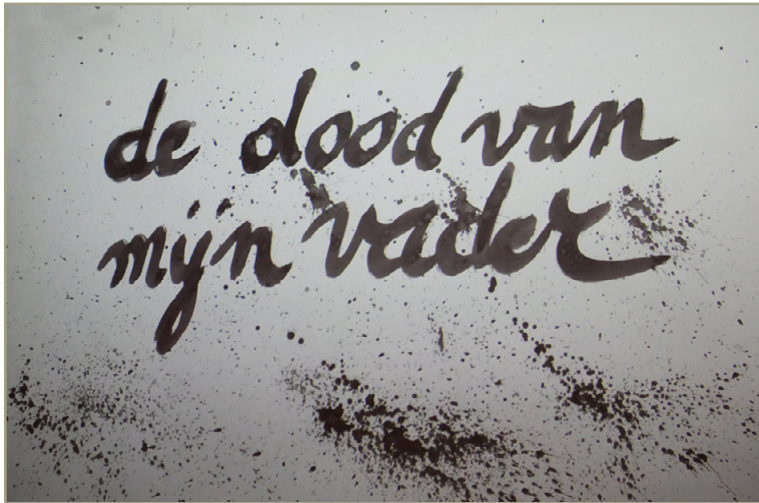
15:45 - 17:15 • **Koenraad Tinel** en **Oleg Lysenko** brengen hun literair-muzikaal programma. Onmisbaar is **Lieven Callens** die de techniek verzorgt.

KOENRAAD TINEL TEKENT KONSTANTIN PAUSTOVSKI

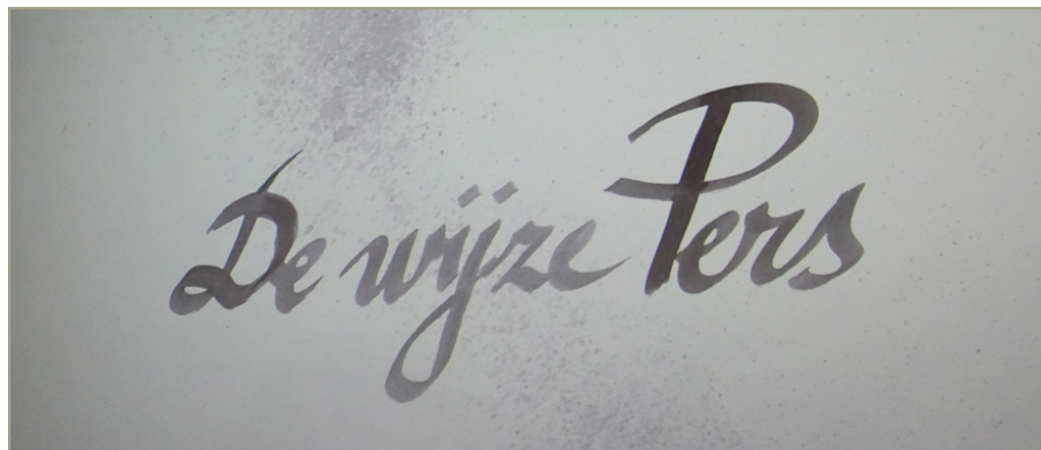
Na de pauze begeven we ons naar het auditorium voor de voorstelling die speciaal gemaakt werd voor dit 25 jarig jubileum van onze Vereniging.

Onze voorzitter introduceert de beide kunstenaars. Leden die hen reeds aan het werk zagen in Antwerpen met *Babel, de rode ruiterij* weten dat er veel mooie en ontroerende momenten zullen volgen. De verwachtingen zijn hooggespannen.

Koenraad Tinel koos drie verhalen uit het werk van Paustovski en voor onze ogen kwamen de taferelen in vloeiende penseelstreken tot leven, afwisselend met liederen en passende muziek die Oleg Lysenko bracht op de bajan.

Na *De dood van mijn vader*, [Verre jaren, blz. 7] het eerste verhaal waarmee de meeste lezers ooit in de ban raakten van Konstantin Paustovski, volgde *Het stof van de Farstistaanse aarde* [Goudzand, blz. 169] met het verhaal van de wijze Pers.

Met *De blokhut in het bos* [Muziek van de herfst, blz. 578] varen we met Paustovski naar het einde van de voorstelling die eindigt met de passende woorden: *En ik begreep opeens hoe Sjaskin begrip had gekregen voor muziek, hoe betoverend bij ons de aarde is en hoe het ons aan woorden ontbreekt om de schoonheid ervan weer te geven.*

Een warm applaus volgde. Het was een prachtige, ontroerende voorstelling. Een heel mooie afsluiting van een bijzondere dag.

Wie erbij was mag zich gelukkig prijzen!

Voor Netty is dit de laatste ledenbijeenkomst die zij als bestuurslid met Ria georganiseerd heeft. Samen hebben zij dat 12 jaar lang gedaan.

De voorzitter bedankt hen beiden met een bos bloemen.

Borrel

17:15 - 18:15 • De voorzitter dankt iedereen voor hun aanwezigheid, sluit de bijeenkomst af en nodigt allen uit voor de borrel.

18:15 • Na de borrel genieten 58 deelnemers nog van het [optioneel] diner in buffetvorm.

Verslag: **Annette Bos**, secretaris, 20.02.2024

Vormgeving: Ria Verberg

Redactie: Netty van Rotterdam, Greet Vanassel en Ria Verbergt

Met dank aan onze huisfotografen

Vincent Rombouts en **Peter Riemersma**
en gelegenheidsfotograaf **Jo Polak**.